

ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН
„ДОКТОР“ ПО ДОКТОРСКА ПРОГРАМА
„ФИНАНСИ, ПАРИЧНО ОБРЪЩЕНИЕ,
КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА“

СТ А Н О В И Щ Е

върху дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Изготвил становището: доц. д-р Ангел Ефремов Ангелов, катедра „Финанси и кредит“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

Автор на дисертационния труд: Таня Стайкова Йорданова, редовна форма на докторантура, обучение финансирано от държавата, по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Звено, където докторантът е зачислен: Катедра „Финанси и кредит“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

Тема на дисертационния труд: “МОДЕЛИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ДОМАКИНСТВАТА ПРИ ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА СПЕСТЯВАНЕ И ИНВЕСТИРАНЕ”

Научен ръководител на докторанта: проф. д-р Теодора Димитрова катедра „Финанси и кредит“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

Основание за представяне на становището: Заповед № 356/02.06.2020 г.

Настоящото становище е изготвено съобразно изискванията на съществуващия Закон за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд на докторант Таня Стайкова Йорданова е една сериозна теоретико - приложна разработка с общ обем от 173 страници. Тя се състои от въведение, три глави, заключение, списък с използваните и цитирани литературни източници и приложения. Трите глави са добре балансирани и се намират в логическа обвързаност помежду си. Въвеждащата и заключителната част са представени съобразно общоприетите изисквания.

Дисертацията има ясно дефинирани обект, предмет, цели и задачи на научното изследване, както и формулирана дисертационна теза. **Обект** на разработката са домакинствата в България. **Предметът** на изследването е поведението на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране. Разработката има точно формулирани цел и задачи. **Основната цел на дисертацията** е да се изследва финансовото поведение на домакинствата в теоретичен, методологичен и емпиричен аспекти, в т.ч. тяхното отношение към риска, при вземане на решения за спестяване и инвестиране. Във връзка с реализирането на така поставената цел са формулирани следните **задачи** на дисертацията:

Задача 1: Да се извърши преглед на еволюционните концепции за финансовото поведение на домакинствата.

Задача 2: Да се анализира необходимостта от изследване поведението на домакинствата.

Задача 3: Да се извърши анализ на теоретичните постановки за риска и да се очертае концептуалната рамка във финансовата дейност на домакинствата.

Задача 4: Да се разработи методологичен модел за изследване на рисковия профил на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране.

Задача 5: Да се изследва емпирично финансовото поведение на българските домакинства.

Задача 6: Да се апробира модел за определяне на рисковия профил при вземане на решения за спестяване и инвестиране.

Избраната методология на изследването съответства на поставените цел и задачи.

Дисертационната теза, която се защитава е, че поведението на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране подлежи на моделиране, в т.ч. и по отношение на риск - мениджмънта, чрез прилагане на интердисциплинарен подход.

Разработката е издържана в структурно отношение. Тя притежава необходимата логическа последователност при разглеждането на съответните въпроси. В началото се представят теоретическите основи на финансовото поведение на домакинствата, като е извършен критичен преглед на еволюционното развитие на концепциите за него (глава първа). Изведени са теоретичните аспекти и е очертана концептуалната рамка на риска във финансовата дейност на домакинствата. Разработен е методологичен модел за определяне на отношението на домакинствата към риска при вземане на решения за спестяване и инвестиране (глава втора). Изследването завършва с представено емпирично изследване и е апробиран модел за определяне отношението към риска при вземане на решения за спестяване и инвестиране. Въз основа на получените резултати са изведени решения за ефективно управление на финансовата дейност на домакинствата (глава трета). В заключението на дисертационния труд се представят основни изводи относно поведението на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране.

Става ясно, че в структурно отношение прозира умело съчетаване на теоретическите, практико - приложните и емпиричните аспекти на разглежданата проблематика.

Докторантът е добре запознат със състоянието и степента на разработеност на проблема в специализираната икономическа литература, както и на практическите достижения в изследваната от него област. Той стъпва на богат и разнообразен набор от литературни източници. Към дисертационния труд е приложена библиография. Литературните източници са ползвани добросъвестно и коректно са цитирани, съобразно правилата на научната етика.

Авторът демонстрира възможности да систематизира и критично да осмисля съществуващите научни тези или практически проблеми и на тази основа аргументирано да защитава своя позиция. Това ми дава основание да смятам, че той може успешно да провежда самостоятелно научно изследване.

2. АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ТЕМАТА ЗА ТЕОРИЯТА И ИКОНОМИЧЕСКАТА ПРАКТИКА

Публикациите в областта на персоналните финанси и в частност решенията на домакинствата за спестяване и инвестиране винаги се посрещат с подчертан интерес. Темата на дисертацията „Моделиране поведението на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране“ е особено актуална на фона на настоящата пандемия и очакваните от нея негативни последици за домакинствата. Макар и анализът да е насочен към България, той в същност е далеч по-общ. Пречупването на проблемите през призмата на финансите, икономиката, психологията и статистиката дава възможност за различен подход при изследване финансовото поведение на домакинствата.

Освен това дисертацията на Таня Стайкова Йорданова “Моделиране поведението на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране” е посветена на интересен и непълно разработен проблем в нашата специализирана финансова литература. В този смисъл появяването на разработката е навременно, а съдържанието ѝ твърде актуално. Това е така и защото развитието на световната икономика през последните десетилетия неоспоримо доказва, че сектор „домакинства“ е един от основните и равнопоставени участници в икономиката на държавата.

Икономическото поведение на домакинствата е обект на изследователското внимание на научната мисъл, защото: първо - последиците от икономическите, политически, финансови и социални кризи ги превръщат в най - уязвимите икономически агенти и второ - домакинствата са най - големият спестител в икономиката, което ги превръща в основен участник на финансовите пазари. Развитието на финансовите пазари и институции е последица от технологичния ръст, регулаторните ограничения и очакванията на инвеститорите. Тези очаквания превръщат финансовите решения на домакинствата в двигател за едни от най - важните процеси в икономиката.

3. В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД МОГАТ ДА СЕ ОТКРИЯТ РЕДИЦА ПОЛОЖИТЕЛНИ МОМЕНТИ С ХАРАКТЕР НА НАУЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ И ПРИНОСИ

Дисертацията прави впечатление със своята издържаност в структурно отношение и наличието на логическа последователност при изследване необходимостта от моделиране решенията на домакинствата в ролята им на икономически агенти. Направен е анализ на концепциите за финансовото поведение на домакинствата в условията на пазарната икономика, като се извежда авторова дефиниция за него: поведение, при което домакинствата формират своите доходи, потребяват, спестяват и инвестират.

Разработката има характер на завършено научно съчинение. В нея се прави опит за обхватно оценяване на разгледаните концепции за риска в персоналните финанси, като е изведена авторова дефиниция за него, а именно: вероятност от промени във външните и вътрешни фактори, като отклоненията от желаните резултати от дейността на домакинствата, могат да бъдат измерени чрез прилагането на балансов метод, отразяващ разликата между очакваната вероятност за настъпване на събитието и очаквания стойностен размер на засегнатия интерес.

На база съществуващите методи за изследване финансовото поведение на домакинствата в интердисциплинарен аспект, се обобщава модел, основаващ се на количествен и качествен анализ, който да се приложи при определяне на рисковия профил на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране.

Представят се резултатите от анкетно проучване проведено през периода юли - август 2019 г. На тази база авторът прави извод, че домакинствата вземат решения за спестяване и инвестиране по различен начин в зависимост от броя на членовете в семейството и нивото на получавания доход..

4. ЗАЕДНО С ТЕОРЕТИЧЕСКАТА СИ СТОЙНОСТ ДИСЕРТАЦИЯТА ИМА И НЕСЪМНЕН ПРАКТИКО - ПРИЛОЖЕН ХАРАКТЕР.

Тя ще представлява интерес както за теоретиците във финансовата сфера, така и за самите домакинства, като откроява възможности за управление на риска в персоналната финансова дейност.

5. ОСНОВАВАНЕ НА ТРУДА НА СЪВРЕМЕННИ НАУЧНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ НАШИ И ЧУЖДИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ

Автора стъпва на богата и разнообразна литература. Това му дава възможност да очертае световните насоки, практики и тенденции в

изследваната област. Написан на базата на нашия и чуждия опит, дисертационният труд е полезен за финансовите специалисти, защото им дава точни и систематизирани знания за поведението на домакинствата при вземане на решения за спестяване и инвестиране, което подлежи на моделиране, в т.ч. и по отношение на риск мениджмънта, чрез прилагане на интердисциплинарни подходи.

6. РЕЗУЛТАТИ ОТ СОБСТВЕНИ ПРОУЧВАНИЯ

В дисертацията се очертава широк спектър от проблеми с теоретически и приложен характер, по които докторанта взема определена позиция или изказва своето собствено становище. На тази основа се предлагат конкретни идеи и интересни препоръки при оценяване възможностите за моделиране поведението на домакинствата при вземането на решения за спестяване и инвестиране.

7. БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

По отношение на дисертационната разработка нямам съществени критични бележки.

Във връзка със защитата на дисертацията имам един конкретен въпрос към докторанта: За всеки бюджет са важни два основни елемента – приходи и разходи, кой от тях подлежи на управление в по-голяма степен?

Имайки предвид актуалността, значимостта и широкия обхват на разглежданата проблематика, си позволявам да отправя препоръка към автора да продължи проучванията си по проблемите на персоналните финанси.

8. ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА

Дисертационният труд представлява завършено научно съчинение и може да се оцени като успешен и полезен както за теорията, така и за практиката. Той отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ съгласно Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение. Считам, че докторантът притежава необходимите качества за получаването на тази образователна и научна степен.

На тази основа давам *положителна оценка* на дисертационния труд на тема **„МОДЕЛИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ДОМАКИНСТВОТА ПРИ ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА СПЕСТЯВАНЕ И ИНВЕСТИРАНЕ”**. Предлагам на почитаемите членове на Научното жури да се присъди образователната и научна степен „Доктор“ на докторант Таня Стайкова Йорданова по докторска програма **„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (Финанси)**.

10.06.2020 г.

С в и щ о в

.....
/ доц. д-р А. Ангелов/